

Světový den boje proti vzteklině

27.9.2024 - Petr Vorlíček | Státní veterinární správa ČR

Na 28. září nepřipadá pouze svátek patrona české země, svatého Václava, a s tímto výročím spojený Den české státnosti.

Ve stejný den si organizace zodpovědné za zdraví lidí a zvířat po celém světě, mezi něž patří také Státní veterinární správa (SVS), již tradičně připomínají také „Světový den boje proti vzteklině“ (World Rabbies Day). Přestože je Česká republika již více než dvacet let bez výskytu vztekliny, riziko opětovného zavlečení této nebezpečné nákazy stále existuje.

Světový den boje proti vzteklině byl stanoven na 28. září, na den výročí úmrtí Louise Pasteura, který se zasloužil o vznik první vakcíny proti vzteklině. U vzniku „světového dne“ v roce 2007 stály Globální aliance pro kontrolu vztekliny (GARC) za podpory Světové zdravotnické organizace (WHO), Světové organizace pro zdraví zvířat (WOAH) a dalších institucí. Cílem je zvýšit povědomí o vzteklině a její prevenci mezi lidmi po celém světě.

O tom, jakým problémem byla vzteklina v tehdejší Československu před druhou světovou válkou svědčí například fakt, že v letech 1919 až 1937 zemřelo na území státu na tuto nákazu více než 130 lidí. Bezmála 25 000 jich muselo ve stejném období být léčebně očkováno, většinou po poranění zvířetem. K poslednímu úmrtí člověka na následky vztekliny došlo v roce 1968. Po zavedení povinné a bezplatné vakcinace v 50. letech se výskyt nákazy u psů snížil na minimum. Hlavním šířitelem nákazy se tak postupně staly lišky. Díky vakcinaci lišek prostřednictvím ampulek s očkovací látkou uvnitř vhodných návnad po celém území státu se podařilo postupně nákazu zcela vymýtit. Poslední tři případy byly zaznamenány u lišek na Trutnovsku v roce 2002. Od 23. června 2004 je ČR oficiálně státem prostým vztekliny.

K tomu, aby tak bylo i nadále, přispívá také preventivní monitoring, který provádí SVS ve spolupráci s Národní referenční laboratoří pro vzteklinu ve Státním veterinárním ústavu v Praze. Letos bylo dosud vyšetřeno 1 864 zvířat, zejména lišek. Ve všech případech s negativním výsledkem.

SVS při této příležitosti zároveň připomíná, že všichni psi, ale také lišky a jezevci, držení v zajetí musí být ve stáří 3 až 6 měsíců očkováni a následně přeočkováni proti vzteklině. Zda jsou psi očkováni proti vzteklině, je dlouhodobě součástí kontrol veterinárních inspektorů v chovech psů.

„Přestože tato povinnost v českých zemích platí již více než 70 let, stále se najdou chovatelé, kteří ji neplní. V loňském roce v rámci kontrol zjistila chybějící či neplatnou vakcinaci ve 380 případech,“ uvedl ústřední ředitel SVS Zbyněk Semerád. Za nesplnění povinnosti může být chovateli uložena pokuta do výše až 20 000 Kč.

V ČR také stále platí povinnost předvést zvíře, které poranilo člověka, k vyšetření soukromým veterinárním lékařem 1. a 5. den po poranění. Za první pololetí letošního roku dosud veterinární lékaři nahlásili SVS vyšetření celkem 656 zvířat, která poranila člověka. Ani v jednom případě nebylo zjištěno, že by zvíře vykazovalo klinické příznaky onemocnění.

Povinné očkování proti vzteklině je vyžadováno také v případě všech přesunů zvířat vnímavých k této nákaze na území ČR z jiných států. SVS v souvislosti s tím opakovaně varovala především před dovozy zvířat z oblastí se zhoršenou nakažovou situací, která představují obrovské riziko.

Vzteklina se, na rozdíl od ČR, nadále vyskytuje v některých jiných evropských zemích. Několik pozitivních případů ročně je hlášeno z Polska, Maďarska či Rumunska. Mezi rizikové země patří dlouhodobě Turecko a Ukrajina. Nejrozšířenější je vzteklina v Africe a Asii, nejohroženější skupinou obyvatelstva jsou děti, u nichž nejčastěji dochází k poranění toulavými psy.

Více podrobných informací k problematice vztekliny najdete na webu SVS.

Globálním strategickým plánem podporovaným významnými zainteresovanými organizacemi je do roku 2030 ve světě eliminovat úmrtí lidí na vzteklinu způsobených psy. Více na webu Globální aliance pro kontrolu vztekliny, Ke zlepšení situace má vést kombinace preventivních opatření jako jsou očkování domácích zvířat proti vzteklině, odchyt toulavých zvířat a kontrola zdravotního stavu volně žijících zvířat. Klíčový je přístup založený na interdisciplinární spolupráci v duchu principu One Health (jedno zdraví) a osvěta s cílem zvyšovat povědomí světové populace o rizicích vztekliny.

<https://www.svscr.cz/svetovy-den-boje-proti-vzteklince-2024>